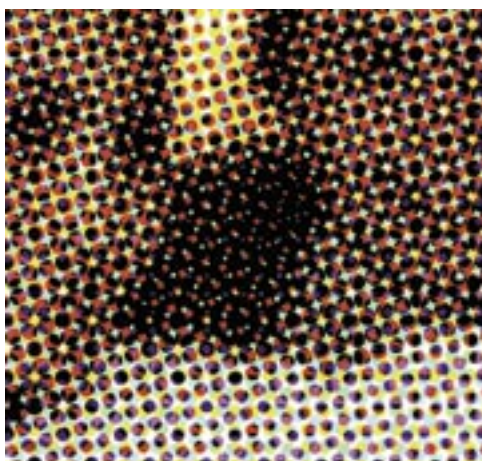

Det första
Valet en
lärarhandledning

**Samhällskunskap
Religionskunskap
Historia**

Lärrarhandledning med anledning av höstens kyrkovalet

Det är kyrkovalet den 18 september i år. Det är ett viktigt val, tycker vi. De flesta svenskar är med i Svenska kyrkan. Därför är det ett val som också berör de flesta i Sverige. Också gymnasieeleverna. För i kyrkovalet kan man rösta när man fyllt 16. Då valet rör så många hoppas vi att du som gymnasielärare också tycker att det är ett viktigt val.

Till hjälp och inspiration i ditt arbete har vi tagit fram en lärrarhandledning som berör samhällskunskap, historia och religionskunskap. Vi har försökt integrera arbetet med kyrkovalet i det material du redan tar upp i respektive ämnen. Och hoppas därför att denna handledning blir en tillgång i studierna.

Det går inga vattentäta skott mellan ämnesindelningarna varför det finns idéer och metoder i ett ämne som lika gärna kan användas i ett annat, så läs gärna hela lärrarhandledningen. Vi ser också att det går att plocka bitar från de tre delarna och därigenom skapa ett samarbete över ämnesgränserna.

I slutet av häftet hittar du elevblad. De är fria att kopiera och använda i klassen i respektive ämne.

Lycka till!

*Michael Hjelt
Författare
Anna Kihlberg
Svenska Kyrkans Unga
Anneli Dufva
Svenska kyrkan*

Innehåll

Lektionsförslag till

Samhällskunskap
Religionskunskap
Historia

Faktablad

Svenska kyrkan och kyrkovalet
Nomineringsgrupperna

Elevblad

Samhällskunskap
Religionskunskap
Historia

Samhälls- kunskap

Demokrati efter svensk modell

Lektionsförslagen tar upp demokrati i det lilla, förenings- och förbundsdemokrati och politisk demokrati enligt svensk modell. Vi tittar också närmare på kyrkovalet. Kyrkans struktur och valorganisation liknar den offentliga organisationen. Detta gör att det kan vara meningsfullt att jämföra och dra lärdomar inför kommunal- och riksdagsvalet, särskilt eftersom man är röstberättigad i kyrkovalet redan som 16-åring, alltså får de flesta eleverna delta i valet.

Första lektionstillfället ägnas åt demokrati i det lilla och skapar förståelse för behovet av olika beslutsprocesser. Det andra lektionstillfället ägnas svensk demokrati och den svenska politiken. Det tredje lektionstillfället och eventuellt det fjärde ägnas åt väljarens val med kyrkovalet som praktisk del.

Första lektionstillfället

Vi måste alla bestämma

1. Demokrati har sitt ursprung i att något behöver beslutas. Fundera tillsammans igenom hur många beslut eleverna måste fatta varje dag. Skriv en lista på tavlan.

2. Det kan vara besvärligt nog bara att fatta beslut, men flera av besluten måste dessutom fattas tillsammans med andra. Se vilka av besluten ni just listade som görs i samspel med andra.

3. För att ta ett beslut måste det finnas olika åsikter och värderingar. Se på listan vilka åsikter och värderingar som står bakom. Bakom ett beslut om vilken tid man ska vakna finns en värdering om hur viktigt det är att komma i tid, hur viktigt skolarbetet är osv.

Det är alltså inte helt okomplicerat att leva. Varje dag måste beslut tas om när jag skall gå upp, vilka kläder jag ska ha på mig, vad jag skall ha till frukost, när jag måste ge mig iväg till skolan. Vid varje sådant beslut finns det bakomliggande

åsikter och överväganden och också andra människors åsikter som måste värderas.

De beslut som innebär att andra människor är indragna i beslutsprocessen blir än mer komplicerade. Att cykla med en kompis till skolan innebär ytterligare beslut och förhandlingar om när och var ni ska träffas.

En generell mänsklig ståndpunkt är att beslut som rör mig som person vill jag också vara med och besluta om.

Ur denna önskan växer demokratin, folkstyret.

Relationen med varandra

Det är viktigt att lära sig olika demokratiska modeller. Det underlättar både i små och stora sammanhang. Genom att hantera ett problem på rätt sätt undviker man irritation.

1. Fundera tillsammans med klassen vilka problem som eleverna tycker är vanligast att besluta om, t ex vad man ska göra efter skolan, till vem man skall åka, vem som ska bjudas på fester, när de ska

komma hem på lördagskvällen osv. Fråga hur de normalt brukar besluta. Vem är det som bestämmer, egentligen? Är det den som pratar högst, mamma eller pappa som ensam får bestämma, eller hur går beslutsprocessen till? Vad är rimligt?

2. Diskutera sedan olika metoder att ta sig an problem. En diskussion kring kommandetider blir ofta till skrik och småll i dörrar istället för att ge diskussionen tid och skriva ner argumenten och sakligt gå igenom.

Innehåll

Första lektionstillfället

Om beslutsprocesser och demokratiska metoder.

Andra lektionstillfället

Svensk demokrati.

Tredje lektionstillfället

Demokrati i praktiken. Kyrkovalet.

Fördjupning

Massmedia

nom dem ett och ett och kanske värdera dem istället för att bara förfalla till en massa tyckande. Hur tycker eleverna att man borde göra?

Respekt för personen och dens åsikt är viktig i dessa sammanhang, liksom att se skillnad på sak och person.

3. För sedan in en fråga som hela klassen kan engagera sig i, som t ex vart skolresan skall gå. En fråga som det finns många olika åsikter om. Det gör att eleverna kan träna på olika demokratiska metoder.

Starta i storgrupp, så ser eleverna snart att diskussionen blir stökig och att de flesta inte får säga sin åsikt. Låt eleverna då bilda smågrupper och diskutera lite kort, dela sedan smågrupperna i tvågrupper. Låt grupperna komma fram till och lista fem förslag på vart resan skall gå. Samlas sedan i storgrupp och lista alla förslagen. Rösta fram fem förslag.

Låt sedan företrädare för

varje förslag argumentera för sitt förslag. Be storgruppen diskutera kort i bikupa i någon minut för och emot efter varje argumentation. Genomför en omröstning där ni röstar fram bästa förslaget. Använd dig sedan av en värderingslinje där det vinnande förslaget diskuteras. De som gillar förslaget står längst till vänster och de som är emot förslaget längst till höger och de som är mer eller mindre tveksamma ställer sig utefter värderingslinjen. Fråga dem som står längst ut varför de står där. Avsluta sedan med omröstning där det vinnande förslaget ställs mot avslag. Så har ni antingen ett resmål, eller så får ni börja om, eftersom ni inte hittade ett resmål som de flesta ville åka till.

4. Nu har eleverna fått testa en del demokratiska metoder där syftet är att få fram ett vinnande förslag och samtidigt låta alla delta i beslutsprocessen. Utvärdera med eleverna.

Andra lektionstillfället

Demokrati i förening

Fråga eleverna om de är med i någon förening. Fråga om de känner till hur den är demokratiskt uppbyggd, om de vet vem som bestämmer. Lyft fram ett exempel, till exempel en fotbollsklubb. Vem bestämmer där? Tränarna bestämmer, kanske ett spelarråd och en föräldragrupp. Hur har spelarrådet kommit till? Genom att de blivit utvalda? Varför blev de utvalda? Fungerar de bra? Lyssnar de på vad ni tycker? Fungerar laget bra? Fungerar klubben bra? Om den inte gör det, hur gör ni då? Går till styrelsen? Hur har de hamnat där? Genom ett årsmöte? Under styrelsen finns det säkert också en del sektioner för damfotboll, ungdomsfotboll osv.

Så här fungerar de flesta föreningar i Sverige. Det är en demokratisk modell. Fungerar den? Om man är missnöjd. Vad gör man då? Gnäller eller engagerar sig. Om man engagerar sig och ingen lyssnar. Vad gör man då?

Oftast finns det två nivåer till, en distriktsnivå med årsmöte, styrelse, sektioner och kansli och en förbunds nivå med årsmöte, förbundsstyrelse, sektioner och kansli (se organisationsmodellen på elevens blad).

Här kan ni börja fundera kring frågor som idealitet och engagemang. Hela den svenska demokratimodellen, också den för regering och riksdag bygger på människor som har något, en idé/ett intresse, de brinner för och därför engagerar sig. Trenden är att allt färre engagerar sig och allt fler förväntar sig bli serverade aktiviteter. En ideell förening innebär ett visst mått av idealitet. Är det dags att bygga en ny modell? Hur skulle den i så fall se ut?

Den svenska demokratin

Gå igenom hur den svenska demokratin är uppbyggd. Återknyt gärna till besluten i det lilla. Orsaken till att vi valt den här organisationen är att vi tror att den bäst gynnar demokratiska beslut. Men gör den det?

Samma resonemang som i tidigare avsnittet kan föras kring de politiska partierna och deras problem med att engagera människor i politiska frågor. Fundera kring om detta är den bästa modellen. Ta gärna ett konkret exempel som utgångspunkt, en ny fritidsgård, en

ny fotbollsplan, fler resurser i skolan osv. Vem tar initiativet, vad krävs för beslut, vem fattar dem? Om man inte följer den gång vi har idag, hur skulle besluten då tas? Fördelar och nackdelar. Avsluta med att diskutera politikern, hur en idealisk sådan ser ut och fungerar.

Tredje lektionstillfället

I valet och kvalet - en liten handledning

Inled med att diskutera om en svensk medborgare har några plikter. Sveriges politik innebär att Sverige tar ansvar för världen i allmänhet och Sverige i synnerhet. Har medborgarna samma ansvar?

Vart fjärde år är det val till kommun, landsting och riksdag. Det räknas som en skyldighet att gå och rösta om man är svensk medborgare. Är det det? Om man inte röstar, kan man då ha synpunkter på hur Sverige utvecklas?

Kommun, landsting och riksdag fattar beslut. De bestämmer hur det offentliga Sverige ska formas. Besluten påverkar mig i min vardag. Kan jag påverka besluten? Spelar det någon roll vad jag tycker?

Det finns många åsikter om svensk politik, men har någon verkligen prövat om man kan göra sin röst hörd?

Gå sedan igenom den lilla handledningen som finns på elevens blad om hur man kan testa politiken inför ett val. Den går också att använda vid kyrkoval.

Kyrkovalet

Se bifogade sidor kring Svens-

ka kyrkan och kyrkovalet.

Gå igenom kyrkans organisation och jämför den med den svenska offentliga organisationen. Låt därefter eleverna fundera enligt den lilla handledningen vilka frågor de tycker är viktiga när det gäller kyrkan och hur de tycker att den skall vara inom det området.

Gör en lista över de frågor de tycker är viktiga (konfirmation, gudstjänster, socialt arbete, internationella frågor osv). Rösta sedan fram en gemensam viktig fråga som ni kan arbeta vidare med.

Dela in eleverna i grupper och låt dem ta ansvar för var sin nomineringsgrupp och ge dem i uppdrag att ta reda på vad nomineringsgruppen har för åsikt i frågan. Låt dem sedan redovisa vad de kommit fram till.

Utvärdera metoden. Berätta sedan om hur ett val rent praktiskt går till med valsedlar osv och uppmana dem som vill att vara med i kyrkovalet.

De elever som inte är med i Svenska kyrkan kan vara med i arbetet, som främst handlar om att bevaka en aktuell händelse ur ett demokratiskt perspektiv.

Se bifogade sammanställning över nomineringsgruppernas valfrågor.

Fördjupning – kyrkovalet i massmedia

Under augusti och september kommer Svenska kyrkan och kyrkovalet att bevakas av media.

Be eleverna klippa ut artiklar, bevaka teve och webb. Be dem ta fram de valfrågor massmedia lyfter fram.

Diskutera sedan utifrån elevernas val av viktig fråga, vad som gjort att massmedia

väljer sina frågor. Är det läsarnas intresse de bevakar? Vilka av läsarna är intresserade av just de frågorna? Är det journalistens egna frågor? Eller är det mediasveriges frågor? Vad är det i så fall som styr valet av frågor? Finns det mode bland viktiga frågor i media? Kan man se detta inom andra områden också?

Religions- kunskap

Huvudtankarna i kristen tro framför allt så som de förmedlas genom Bibeln får praktiska konsekvenser i församlingarnas arbete. Tolkningen av bibelberättelserna ligger till grund för vilken verksamhet församlingarna väljer. De här lektionsförslagen vill ge eleverna möjlighet att utifrån kyrkans urkunder se och kritiskt granska Svenska kyrkans verksamhet i den församling de bor.

Inför kyrkovalet den 18 september kommer församlingens nomineringsgrupper att presentera sina handlingsplaner för församlingens arbete. Denna period är alltså särskilt lämplig för den som vill studera församlingens verksamhet.

Under första lektionstillfället får eleverna möjlighet att själva bedöma vad som är rimlig verksamhet för en kristen församling utifrån Bibelns berättelser. De får också möjlighet att se hur de första församlingarna fungerade.

Under andra lektionstillfället får eleverna studera "hemförsamlingens" nomineringsgrupper och hur de vill driva

församlingen. Eleverna gör då också en kritisk granskning utifrån Bibelns berättelser.

Tredje lektionstillfället redovisar eleverna hur nomine-

ringsgrupperna vill att församlingen ska fungera och gör en jämförelse med Bibelns riktlinjer för församlingen.

Första lektionstillfället

Bibelns församling

Berätta om Svenska kyrkan och Svenska kyrkans val, att församlingarnas medlemmar nu ska välja styrelse. Berätta om kyrkans uppbyggnad och nomineringsgruppernas funktion, att valet liknar riksdagsvalet och att kyrkans organisation i mångt och mycket liknar svensk styrelseorganisation. Varför? (Se faktablad längre fram i häftet).

Så har det förstås inte alltid varit. De första församlingarna bildades för snart 2000 år sedan. Hur exakt de fungerade vet man inte, men i Bibeln skymtar några bilder fram (se elevernas blad längre fram i häftet där många av följande bibelställen finns citerade), i t ex Apostlagärningarna kapitel 2, vers 41-47 och i Första Korintierbrevet kapitel 12, vers 1-31.

Eftersom Jesus inte verkar

ha lämnat några instruktioner växte församlingarna fram ur den gemenskap som bildats runt Jesus närmaste lärjungar, och utifrån den gudstjänst som man var van att fira i den judiska synagogan. Ju längre bort från Jerusalem det kristna budskapet spreds desto fler influenser från kulturerna där påverkade församlingarnas utveckling. I Paulus brev förstår vi att det i många fall var mycket livliga församlingar, där karismatiska uttryck som profetia, tungotal och helande var vanliga. Man ser också att det fanns en del konflikter och oenighet om hur man skulle leva som kristen.

Utifrån beskrivningen av urförsamlingen kan man fråga sig vad som drev de första kristna och vad som finns kvar idag av det som de gjorde för 2000 år

sedan? Gemenskapen växte antagligen fram bl a ur känslan av att vara en liten och utsatt grupp, och ur en önskan att dela den gemensamma upplevelsen av att ha mött Jesus och vilja fortsätta att följa honom. Eftersom de första kristna var judar och rekryterades ur de

Innehåll:

Första lektionstillfället

Utifrån Bibeln förstå församlingarnas framväxt och utifrån Jesu uppmaning skapa en mall för kristnas (församlingens) uppgift.

Andra lektionstillfället

Studera kyrkovalets nomineringsgrupper och det de vill åstadkomma i församlingen och jämföra med den mall eleverna arbetade fram under första lektionstillfället.

Tredje lektionstillfället

Redovisning

Fördjupning

Svenska kyrkan i media

judiska församlingarna runt om i mindre Asien var de vana att mötas och fira gudstjänst vid sabbaten, och nu fortsatte man med det, men på söndagen som var Jesus uppståndelse-dag.

Gudstjänstordningen blev ganska tidigt formad ungefär som vi har den i söndagsguds-tjänsten idag. I centrum stod nattvarden. I Bibeln uppmanar Jesus sina lärjungar att fira nattvard och berätta för andra om det kristna budskapet, i Lukasevangeliet 22:19 (nattvarden) och i Matteus 28:16-20 (missionsbefallningen).

Vad har Jesus mer uppmanat sina efterföljare till? Bland annat att:

Älska Gud, varandra och sig själva, Markus 12:29-31, Be tillsammans, Matteus 18:19-20

Den första kyrkan och Jesus lärjungar tog också i mångt och mycket efter det Jesus gjorde och började göra som han:

Jesus botar sjuka, Markus 1:34, Jesus mättar människor, Markus 6:34-44, Jesus predikar, Markus 1:39, Jesus förlåter synder, Markus 2:5, Jesus var ihop med syndare, Markus 6:15-17, Jesus tar emot barn, Markus 10:14-16

Mycket av detta berättas om de första kristna, att t ex lärjungarna gjorde under och botade sjuka, Apostlagärningarnas tredje kapitel.

Eftersom Jesus inte gav några instruktioner om församlingar har verksamheten fått växa fram ur de kristnas och den omgivande världens behov, inspirerad av vad Jesus sade och gjorde. Så är det ännu idag, men idag bär kyrkan med sig traditioner från olika tider. Urkyrkans traditioner blandas med medeltida, med nyare och äldre svenskkyrklig tradition.

Utifrån den lista vi gjort ovan, utifrån evangeliernas berättelser finns det grundläggande texter med uppmaningar till de kristna och därmed också de kristna församlingarna:

På Jesus uppmaning: Berätta för människor om det kristna budskapet, döpa män-

niskor och lära ut vad Jesus sagt, fira nattvard och be till Gud, och bota, mätta och trösta människor som Jesus gjorde.

Det dubbla kärleksbudet om att älska Gud, sina medmänniskor och sig själv är den främsta etiska regel en kristen har att följa och den styr också församlingens arbete.

Olika ställen i Bibeln har varit särskilt viktiga och tolkats delvis olika genom århundra-

Andra lektionstillfället

Kristna församlingen idag

Genom tiderna har olika typer av församlingar uppstått, den kristna kyrkan har förgrenat sig, och olika grupper av kristna har sökt stöd för sina liv och åsikter i olika bibeltexter. Låt oss utgå från de uppmaningar som vi såg att Jesus gav sina lärjungar i Bibeln, och jämföra dem med vad dagens församlingar i Svenska kyrkan gör. Hur styrs deras verksamhet?

I Svenska kyrkan finns kyrkoordningen (Svenska kyrkans regelverk) som bestämmer ramarna för vad en församling och dess uppgifter är (se elevens blad). Hela kyrkoordningen finns att hämta på www.svenskakyrkan.se/ kyrkoordningen.

Församlingen har enligt kyrkoordningen fyra uppgifter: gudstjänst, undervisning, mission och diakoni. Allt utgår från Jesus missionsbefallning om att berätta, döpa och lära människor, att be och fira nattvard, utifrån kärleksbudet och Jesus omsorg om fattiga och sjuka.

Valprogram

Inför detta lektionstillfälle är det bra om du eller eleverna varit i kontakt med nomineringsgrupperna och fått deras handlingsprogram. Dela in eleverna i grupper och be dem välja var sitt nomineringsgrupprogram. Om de lokala grupperna inte har något program går det bra att hämta hem från nätet (se sidorna om nomineringsgrupperna i detta häfte).

Låt grupperna lägga det vi kommit fram till om församling-

dena. Under de första hundra åren trodde man att världens undergång var nära och att Jesus skulle komma tillbaka när som helst. Då var bibeltexter som handlade om vaksamhet inför slutet särskilt viktiga. (Matteus kapitel 13, vers 32-37) Idag har bibeltexter som handlar om kärleksbudskapet och om Guds kärlek till människor fått en större betydelse.

ens och de kristnas uppgifter enligt Bibeln som mall över nomineringsgruppernas program. Låt eleverna skriva det som faller inom ramen för mallen i en kolumn, det som faller utanför ramen i en kolumn och delar som är svårplacerade i en kolumn. Låt eleverna redovisa sina kolumner och se om ni hittar skillnader/likheter mellan de olika programmen och gruppernas bedömning av verksamheten och kanske kommer de tillsammans på förklaringar till något av det som hamnat i den "svårplacerade" kolumnen.

Nu förstår eleverna varför församlingen har den verksamhet den har och ser hur kristendomens huvudtankar får genomslag i den lokala församlingen.

Nu finns det också en kolumn vars innehåll eleverna tycker faller utanför ramen för vad en församling bör syssla med. Till nästa lektionstillfälle får grupperna i uppdrag att ta reda på mer om varför nomineringsgrupperna tycker att detta är viktigt och om det finns med i församlingens verksamhet.

Tredje lektionstillfället

Vid tredje lektionstillfället redovisar grupperna vad de kommit fram till kring den nomineringsgrupp de studerat - vilka verksamheter som faller inom ramen, motiverat utifrån Bibelns texter och vilka verksamheter som faller utanför ramen och nomineringsgruppernas syn på dem.

Fördjupning – Svenska kyrkan i media

Det är säkert inte de grundläggande huvudstråken i församlingens verksamhet som kommer att debatteras på tidningssidorna. De är inte kontroversiella för de flesta. Istället kommer troligen frågor om t ex partnerskap och kvinnliga präster att lyftas fram. Utöver dessa kan olika lokala frågor få utrymme. Det finns också andra frågor där kyrkan hamnar i media: frågan om Sveriges flyktingpolitik och gömda flyktingbarns rätt att stanna, rättvisefrågor där kyrkan talar för sänkta handelshinder mot tredje världen eller avskrivning av fattiga länders skulder osv. Studera debatten och kyrkans och Bibelns argument i dessa frågor:

Be eleverna läsa tidningar och lyssna på nyhetssändningar kring kyrkovalet. (Om det saknas material, läs t ex Kyrkans tidning på nätet www.kyrkanstidning.com.) Ta några minuter under lektionen och saml ihop klipp kring de frågor som varit i media under senaste veckan. När valet börjar närma sig kan ni samla ihop frågorna. Dela in eleverna i grupper och ge dem var sin fråga. Det gör inget om flera grupper får samma. Ge gruppen i uppdrag att formulera frågan och sedan dela upp de olika argumenten i två spalter, för och emot. Be dem sedan gå in på www.bibelsajten.nu och www.bibeln.se för att söka artiklar och svar om vad Bibeln säger kring ämnet. Se också på www.svenskakyrkan.se.

Låt grupperna redovisa sina frågor och vilka argument de har hittat. Är det några argument som är svåra att förstå? Vilka argument tycker gruppen är starkast eller mest övertygande? Vilka tycker de är tveksamma? Hur resonerar de själva?

Testa ev några av argumenten genom att låta klassen stå på en tänkt värderingslinje mellan rummets väggar.

Historia

Ett av historieämnets syfte är att dra linjer från historien för att förklara aktuella skeenden. Ett ytterligare syfte kan vara att dra lärdom av historiska skeenden för att bättre kunna skapa nya. Den demokratiska historien har genomgått flera paradigmskiften genom århundradena, paradigmskiften med olika grad av enväldsstyre och folkstyre. Många upplever att vi nu står inför ett nytt paradigmskifte där den demokratiska styrelseform vi nu har känns föråldrad och behöver reformeras. De som ska komma att förändra den är troligen dagens unga.

De här lektionsförslagen syftar till att ge eleverna historiska kunskaper kring framväxten av vårt demokratiska system, kunskaper som de sedan kan använda i sin reflektion kring vilken modell som är den bästa för ett modernt demokratiskt styre. Vi har lagt in en studie över kyrkovalet som en del i dessa lektionsförslag, som ett exempel på en svensk demokratisk styrelseform. Kyrkans organisation och valsysteem liknar riksdagens

och riksdagsvalets. Till skillnad från riksdagsvalet har eleverna rösträtt i kyrkovalet, vilket kan innebära att eleverna bättre engagerar sig i detta val och den demokratiska organisationen.

Första lektionstillfället skall fånga elevernas intresse genom att låta arbetet starta i elevernas egen vardag, i skolan och i hur skolan styrs.

Första lektionstillfället

Ta makten

Eleverna upplever sällan att de har något reellt inflytande över sin skolvardag. För dem är läroplaner och studieinnehåll diktatoriskt beslutade. De flesta har säkert synpunkter på hur skolan skulle se ut om eleverna hade makten. Det hade kanske varit en helt annan skola.

Dela in eleverna i olika mindre grupper och ge dem i uppdrag att fundera över hur skolan skulle se ut, om de fick bestämma. Vilka ämnen skulle finnas och vad skulle man lära sig? De kan också fundera över hur de skulle kunna ta makten från dem som de tror bestäm-

mer och hur den skola skulle styras som de tar makten över. För det är inte självklart att alla eleverna skulle gilla det den lilla gruppen föreslår. Någon demokratisk modell är att föredra. Eller?

Andra lektionstillfället gör en historisk tillbakablick. Tredje lektionstillfället beskriver den svenska demokratiska modellen och jämför den med Svenska kyrkans. Fjärde lektionstillfället får eleverna redovisa sina olika modeller för demokratiskt styre och de slutsatser de dragit ur historien.

Låt eleverna tänka färdigt kring sina modeller, eller ge dem i läxa att göra färdigt modellen till nästa gång. Avsluta lektionen med att berätta hur skolans läroplaner beslutas och hur skolans arbete styrs.

Innehåll

Första lektionstillfället

Startar i elevens verklighet. Hur skolan styrs.

Andra lektionstillfället

Hämtar kunskap i historien om olika demokratiska system och deras tillkomst.

Tredje lektionstillfället

Beskriver det Svenska demokratiska systemet och Svenska kyrkans demokratiska organisation.

Fjärde lektionstillfället

Redovisning, där eleverna drar historiska slutsatser och ritar upp en ny demokratisk modell.

Fördjupning - värdeladdade ord

Eleverna studerar ord som varit positivt laddade under årtusenden och ser om de uttrycker något allmänmänskligt.

Andra lektionstillfället

Maktövertaganden

Vid andra lektionstillfället får eleverna i samma grupper se på historiska maktövertaganden och historiska demokratiprocesser hur demokratiska styrelseformer tillkommit och vilket resultat de givit. Det finns flera att välja mellan, prioritera gärna svenska modeller då de leder fram till dagens svenska modell:

1. 1700-talets revolutioner,
2. 1800-talets revolutioner,
3. Folkrörelserna och den svenska arbetarrörelsen,
5. Ryska revolutionen,
6. Studentupproren 1968, m fl.

Varje grupp väljer en händelse. Omfattningen behöver

inte vara större än den beskrivning läroboken ger. Låt eleverna se på de historiska företeelserna utifrån frågor som:

- A. Vad förorsakade händelsen?
- B. Vad ville de inblandade?
- C. Vad uppnådde de?
- D. Vilka positiva delar kan vi ta lärdom av?
- E. Vilka negativa delar bör vi undvika?

Inled nästa lektionstillfälle med en redovisning. Låt grupperna berätta vad de kommit fram till och låt eleverna sedan dra slutsatser kring eventuella gemensamma drag som man bör undvika eller utnyttja idag.

Tredje lektionstillfället

Vårt demokratiska system

Vid tredje lektionstillfället kan du kortfattat berätta om det svenska demokratiska systemet och hur det vuxit fram. Jämför det med den demokratiska modell som Svenska kyrkan har, som i mycket är en kopia av det offentliga.

Använd möjligheten att se närmare på Svenska kyrkans valsystem då valarbetet är i full gång kring den 18 september. Låt eleverna hämta valsedlar och nomineringsgruppsprogram från församlingen och låt dem studera de olika frågor som grupperna lyfter fram.

Beskriv också för dem hur ett val går till och hur denna procedur vuxit fram.

Två andra demokratiska modeller är föreningslivets och näringslivets, som också historiskt har sina rötter i en syn på demokrati.

Låt eleverna diskutera de olika modellerna i sina grupper, vad de olika modellerna har för fördelar och nackdelar.

Lite beroende på hur engagerade eleverna är i den allmänna debatten kring vårt demokratiska system är det bra om diskussionen övergår

till frågan om hur vårt politiska system bör reformeras. Ta upp frågor kring:

Den demokratiska idé vi har grundar sig på engagemang. Ett engagemang som fanns när folkrörelserna bildades. Fackföreningsrörelsen, de politiska partierna, nomineringsgrupperna i kyrkan, elevrådet, fotbollsklubben osv bygger på att människor som vill något engagerar sig. Dagens unga har åsikter men inget engagemang. Dagens svenskar vill ha ett fungerande Sverige, en fungerande fackförening, en fungerande fotbollsklubb, ett fungerande elevråd, men utan det engagemang som det demokratiska systemet förutsätter. Stämmer beskrivningen? Om den gör det, hur ska i så fall den demokratiska modell se ut som passar oss?

Under diskussionen kring vårt rådande system och dess för- och nackdelar har det nu förhoppningsvis kommit fram en del förslag kring hur man istället skulle kunna organisera vår demokrati. De insikterna kan de nu också ta med sig och lägga samman dem med de historiska slutsatserna de drog under lektionstillfället före denna.

Fjärde lektionstillfället

Den nya modellen

Vid sista lektionstillfället får eleverna redovisa sin modell över maktövertagandet i skolan. De ska beskriva sin modell, hur den fungerar och vad de vill

uppnå. De ska också beskriva hur de kommit fram till modellen, vilka historiska hänsyn de tagit och vilka funderingar de haft kring dagens system.

Fördjupning – värdeladdade ord

Folkstyre och människors lika värde

Man brukar säga att demokratin föddes i Grekland. Där användes en form av demokrati som haft stor betydelse för vår syn på demokrati, även om demokratin då uteslöt både slavar, kvinnor och invandrare.

Talet om alla människors lika värde har också haft stor betydelse för den demokratiska form vi har idag. Också den föddes i Grekland inom den filosofiska skola som kallas stoicismen. Tanken dök senare upp i kristendomen där Paulus predikade allas lika värde inför Gud och där man i några av de första församlingarna hade egendomsgemenskap (se elevens blad under religionskunskap).

Ny innebörd

Folkstyre och människors lika värde är grundpelare i dagens moderna demokratier. Dock innebär inte längre folkstyre att alla har möjlighet att på samma sätt som i Grekland få lägga fram sin åsikt vid ett beslut och många anser att vår form av representativt styre fjärrar människor från de politiska frågorna. Försök med decentraliserat styre har gjorts i vissa kommuner med olika former av kommundelsstyre, men de har inte slagit så väl ut som man hoppats. Människors engagemang blev inte större.

Människors lika värde handlar inte längre om lika värde inför Gud utan mera om lika möjligheter i livet, lika möjligheter till utbildning, jobb, bostad osv. Folkhemstanken var att ge alla svenskar samma möjlighet till välfärd och under 60- och 70-talet låg Sverige och Japan

i topp när det gäller välfärd. En förklaring till framgången är principerna kring lika lön och möjlighet till utbildning för alla. Hur är det nu med jämlikheten? Har svenskar med utländsk bakgrund lika rätt till arbete? Gäller lika lön för lika arbete för både män och kvinnor?

Historiens garderob

Så, vad innebär demokrati och människors lika värde idag? Är det värderingar som håller eller bör de förpassas till historiens garderob?

1. Se närmare på historien hur begrepp som folkstyre och människors lika värde fått olika betydelse. Från verklig medbestämmande till representativ demokrati. Från lika värde för de besuttna, till lika värde för svenska medborgare t ex.

2. Låt eleverna lista positiva ord, sådana som de känner är positiva i livet. Se sedan i Sveriges grundlag (www.riksdagen.se), Revolutionens grunddokument, Barnkonventionen (www.rb.se) och i Bibeln (www.bibeln.se) (utdrag hittar du på elevens blad), se hur många av orden ni hittar.

Se också nomineringsgruppernas handlingsprogram inför kyrkovalet, hur mycket av demokratiska grundtankar som finns där. Många av demokratiernas grundtankar är hämtade ur Bibeln.

Låt eleverna rösta fram en tio-i-topplista över bra ord.

3. Betyder detta att det finns ord som beskriver det människor helst vill ha? Om det är ett idealtillstånd, varför är det då så svårt att uppnå? Går det att uppnå? I så fall hur?

Svenska kyrkan

”Svenska kyrkan vill vara en öppen folkkyrka som välkomnar var och en som söker sig till henne. Troende, sökare eller tvivlare, medlem eller icke medlem – Svenska kyrkan vill vara öppen för alla.

Svenska kyrkan vill vara öppen för eftertanke, stillhet och samtal kring liv, tro och tvivel. Svenska kyrkan vill ge rum för möten med Gud och med den som tydligast låter oss ana vem Gud är, Jesus Kristus.

Svenska kyrkan vill vara en lyhörd kyrka som vågar vara ärlig kring trons villkor i samtiden.

Svenska kyrkan är demokratiskt uppbyggd och beroende av människors engagemang. Alla kan vara med och påverka och det finns rum för många olika sätt att ta ansvar för sin tro.” *Klipp ur Svenska kyrkans Kommunikationsplattform om kärnvärdet Öppenhet*

Mer än sju av tio svenskar är medlemmar i Svenska kyrkan, vilket gör den till Sveriges största medlemsorganisation.

Svenska kyrkan är rikstäckande och organiserad i tre nivåer: lokal, regional och nationell

nivå. På den lokala nivån finns ca 2 200 församlingar som leds av kyrkoherde och kyrkoråd, på regional nivå finns 13 stift, som leds av biskop och stiftsstyrelse och på nationell nivå finns ärkebiskop och kyrkostyrelse.

Svenska kyrkan är en demokratisk organisation och ordnar val var fjärde år till kyrkofullmäktige som utser kyrkoråd (lokala varianter kan förekomma), till stiftsfullmäktige som utser stiftsstyrelse och till kyrkomöte som utser kyrkostyrelse.

Församling

Svenska kyrkan har drygt 7 miljoner medlemmar i ca 2 200 församlingar. En person som tillhör Svenska kyrkan tillhör den församling där hon eller han är folkbokförd.

Församlingen styrs av kyrkoherden och kyrkorådet. Tillsammans delar de ansvaret för församlingens grundläggande uppgift: fira gudstjänst, bedriva undervisning och utöva diakoni och mission.

Dessa uppgifter uttrycks

på en mängd olika sätt som till exempel nattvardsmässor, symöten, prova-på-körer och konfirmandläger som varvas med föredrag, babysång, aktionsgrupper och hembesök.

Samfällighet

Församlingar som ligger intill varandra samverkar ofta av ekonomiska och praktiska skäl i en samfällighet. Samfälligheten ansvarar för ekonomi, kyrkoavgift, fastighetsförvaltning, personal och begravningsverksamhet.

Stift

De 13 stiftet har i uppgift att stötta församlingarna i deras uppgift, att anordna fortbildning för de anställda i stiftet och att förvalta Svenska kyrkans jord, skog och fonder. En karta över stiftindelningen finns på <http://www.svenskakyrkan.se/kyrkoval2005/2-c.htm>

Nationell nivå

Svenska kyrkans nationella nivå

ansvarar för de frågor som är gemensamma för hela Svenska kyrkan. Dit hör till exempel kyrkliga utbildningar, ekumeniska relationer, samordning av den internationella verksamheten, informationsarbete och kulturfrågor. Dessutom ska Svenska kyrkans nationella nivå fungera som kyrkans röst i det offentliga samtalet, såväl i Sverige som internationellt.

Internationellt arbetar Svenska kyrkan genom Luthers hjälpen, Svenska kyrkans mission och Svenska kyrkan i utlandet.

Svenska Kyrkans Unga

Svenska Kyrkans Unga är Svenska kyrkans barn- och ungdomsrörelse. Rörelsen vänder sig till barn och unga i åldern 0-30 år. Idag har rörelsen drygt 20 000 medlemmar i 13 distrikt och ca 600 lokalavdelningar runt om i församlingar över hela landet. Verksamheterna i lokalavdelningarna är skiftande, men allt samlas under en och samma

idé: Svenska Kyrkans Unga är en öppen gemenskap av unga människor som vill upptäcka och dela kristen tro.

Medlemskap

Idag är dopet huvudvägen in i Svenska kyrkan. Det betyder att den som döps samtidigt blir medlem i Svenska kyrkan. Ytterligare ett sätt är att bli "medlem i väntan på dop", det

vill säga, att vara medlem, men vänta något med dopet. Även den som är döpt i en annan kyrkas ordning och är svensk medborgare eller utländsk medborgare bosatt i Sverige, är välkommen att vara med i Svenska kyrkan.

Den som vill gå med i Svenska kyrkan gör det genom att ta kontakt med den församling där han eller hon bor. Detta gäller både för

den som aldrig tidigare varit medlem och för den som vill bli medlem igen. Församlingen skickar därefter ut nödvändiga papper. Vet man inte vilken församling man bor i går det bra att söka under församlingar på www.svenskakyrkan.se.

Vet man inte om man är medlem kan man ta kontakt med den församling där man bor. Alla kyrkotillhöriga finns med i ett församlingsregister.

Valet i Svenska kyrkan

Alla som fyllt 16 år, är folkbokförda i Sverige och tillhör Svenska kyrkan har rätt att rösta i de kyrkliga valen. Valen äger rum vart fjärde år. Varje medlem kan påverka Svenska kyrkans framtid genom att rösta. Varje döpt röstberättigad medlem över 18 år har möjlighet att ställa upp i valet genom att ansluta sig till en nomineringsgrupp (Jämför med partier i de allmänna valen).

Den 18 september 2005 genomförs det andra kyrkovalet sedan Svenska kyrkan blev ett självständigt trossamfund. Då väljer medlemmarna i Svenska kyrkan ledamöter till de styrande organen.

Fyra val

De direkta kyrkliga valen omfattar tre eller fyra olika val, beroende på hur den lokala församlingen är organiserad.

Den som tillhör en församling med egen ekonomisk förvaltning (det vill säga inte ingår i en samfällighet) är röstberättigad i tre val och väljer ledamöter till kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och Kyrkomötet.

Den som tillhör en församling som ingår i en samfällighet väljer ledamöter till kyrkofullmäktige eller direktvalt kyrkoråd, samfälliga kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige och Kyrkomö-

tet, det vill säga den personen är röstberättigad i fyra val.

En organisations-skiss finns att hämta på www.svenskakyrkan.se/kyrkoval2005/2-c.htm.

Nomineringsgrupper

I kyrkovalet röstar man på en nomineringsgrupp (kyrkovalets motsvarighet till de allmänna valens partier).

På valsedlarna finns namn på de kandidater som är valbara. Dessa har placerats i en rangordning utifrån nomineringsgruppens förslag. Om den som röstar vill förordas den som står först eller någon längre ner på listan markeras denna med ett kryss på valsedeln.

Hur röstar man

Alla röstberättigade får senast den sista augusti ett röstkort med uppgifter om vilka val de har rätt att delta i och i vilken vallokal de ska rösta. På röstkorten finns även uppgifter om särskilda röstmottagningsställen som är öppna på valdagen. Allmän information om de kyrkliga valen kommer att skickas ut tillsammans med röstkorten.

Förhandsröstning kan ske på tre olika sätt, dels genom förhandsröstning på en expedition eller på särskilda röstmot-

tagningsställen och dels genom brevöstning. Man kan också rösta med bud. Mer information om möjligheterna till förhandsröstning ges av den lokala församlingen.

Information

Stiftet kan svara på frågor kring kyrkovalet

Uppsala stift 018-68 07 00
Linköpings stift 013-24 26 00
Skara stift 0511-262 00
Strängnäs stift 0152-234 00
Västerås stift 021-17 85 00
Växjö stift 0470-77 38 00
Lunds stift 046-35 87 00
Göteborgs stift 031-771 30 00
Karlstads stift 054-17 24 00
Härnösands stift 0611-254 00
Luleå stift 0920-26 47 00
Visby stift 0498-40 49 00
Stockholms stift 08-508 940 00

Den lokala församlingen kan också svara på frågor kring valet. Se i lokala telefonkatalogen eller sök församlingen på www.svenskakyrkan.se.

Mer information

Generell information om kyrkovalet finns på: www.svenskakyrkan.se/kyrkoval

Frågor kan också ställas till: Svenska kyrkans Informationsservice 018-16 96 00, info@svenskakyrkan.se

Varför får 16-åringar rösta i kyrkovalet?

Förslaget lades fram i utredningsarbetet om kyrkoordningen (regelverket som styr Svenska kyrkan) och har diskuterats i Kyrkomötet. Det fanns också en statlig utredning i början av 1990-talet om olika åldersgränser som föreslog 16 års rösträttsålder vid kommunalval. I det betänkande från kyrkoordningsarbetet där förslaget lades fram fanns följande motiv:

"En framtida inomkyrklig reglering på olika områden behöver inte stämma överens med motsvarande statliga eller kommunala. Vi anser att starka religionssociologiska skäl talar för en sänkning av rösträttsåldern vid kyrkliga val till 16 år. Det är för kyrkans framtid mycket angeläget att ungdomars engagemang tas tillvara genom att de bereds möjlighet till påverkan också i den form som rösträtt innebär. Detta kan vara ett sätt att stimulera ett intresse för kyrkliga frågor som lätt kan mattas, bl a av det skälet att rätten att rösta ligger långt fram i tiden. Man bör i sammanhanget också beakta situationen i stort med det mycket låga valdeltagandet vid de kyrkliga valen."

Frågan om rösträttsåldern hörde till de mest omdiskuterade när kyrkoordningen tillkom. Det var till och med en majoritet av remissinstanserna som avstyrkte sänkningen från 18 år.

Kyrkomötet beslutande dock efter en omfattande debatt och med en omröstning som var mycket jämn att sänka rösträttsåldern. Därefter har det inte funnits några förslag om en förändring.

Den lägre rösträttsåldern vid kyrkovalet än vid de allmänna valen blev också en av de frågor som uppmärksammades mest i samband med 2001 års kyrkoval. Det visade sig att den lägsta åldersgruppen röstade i större utsträckning än de närmast högre.

Nomine- ringsgrupperna

I kyrkovalet ställer olika nomineringsgrupper upp. De är kyrkans motsvarighet till politiska partier i riksdags- och kommunalval. Här följer viktiga frågor ur några av nomineringsgruppernas program. *Vi väljer här att presentera de nomineringsgrupper som valt att ställa upp i kyrkans val till nationell nivå och vilkas program fanns tillgängliga när detta skrevs.* På lokal nivå förekommer det ofta fler nomineringsgrupper, ofta partipolitiskt obundna. 2001 fanns totalt ca 1300 nomineringsgrupper. Information om vilka grupperna är kan församlingen informera om. I augusti finns också listor med nomineringsgrupper och kandidater på www.svenskakyrkan.se.

Följande ger inte en fullständig bild över det nomineringsgrupperna vill utveckla inom Svenska kyrkan, utan syftet är att lyfta fram några frågor som nomineringsgrupperna anser viktiga. Mer information kan fås på respektive grupps hemsida.

Nomineringsgrupperna, vilkas material vi tittat på, är

Centern, Folkpartister i Svenska kyrkan, Kristdemokraterna, Moderaterna, Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan och Socialdemokraterna.

Grupperna talar om frågor som:

En öppen folkkyrka

Dessa nomineringsgrupper talar om Svenska kyrkan som en öppen folkkyrka. Det innebär att den skall finnas i hela Sverige och inbjuda alla att delta i dess aktiviteter. Det betyder också att kyrkan skall försöka svara mot församlingsbornas önskemål utifrån församlingens grundläggande uppgifter.

Gudstjänst

Mission, att sprida budskapet och fira gudstjänst är församlingens centrala verksamhet. Kyrkans budskap skall tolkas så att det förstås av dagens människor och gudstjänsterna ska vara varierade så att de motsvarar församlingsbornas behov. Det är också viktigt att inte bara anställda är engage-

rade i gudstjänsten utan också frivilliga. Kyrkomusiken har en viktig plats i församlingens liv.

Socialt ansvar

Diakoni, som kyrkans sociala arbete kallas, är en viktig del i församlingens arbete. Församlingen skall vara en röst för utsatta grupper i samhället och särskilt vara stöd för de i kris, för ensamma, för barn och unga m fl. Svenska kyrkan skall också finnas med i olika krisgrupper.

Barn och Unga

Barn och unga är viktiga för församlingen. De ska erbjudas möjlighet att lära känna kristen tro och livsstil genom bl a konfirmandundervisning. Församlingen ska också bidra till en god uppväxtmiljö.

Församlingen

Flera nomineringsgrupper vill arbeta för att allt fler frivilliga engageras i församlingsarbetet. De vill också arbeta för

en bättre arbetsmiljö. Här är jämställdhetsfrågan viktig och frågan kring kvinnliga präster.

Partnerskap

Några nomineringsgrupper tar också upp frågan om partnerskap, om Svenska kyrkan skall erbjuda en kyrklig vigselakt eller en välsignelseakt för de homosexuella.

Internationellt

Svenska kyrkan skall arbeta internationellt med bistånd, mission och religionsdialog. Samtalet med andra kyrkor och samfund skall också ske nationellt.

Miljön

Svenska kyrkan skall investera i etiskt riktiga tillgångar och sköta sina egendomar på ett miljöriktigt sätt.

Övrigt

Medlemmen hör idag till den församling han eller hon bor i.

Vad gillar du lärarhandledningen?

Hjälp oss utvärdera handledningen genom att svara på nedanstående frågor. Faxe sedan in svaret till 018-16 99 31 eller mejla till anneli.dufva@svenskakyrkan.se och du är med i utlottningen av en t-shirt.

Har du använt materialet?

- Ja, jag följde det till punkt och pricka.
- Ja, men jag tog inte hela.
- Ja, fast jag använde bara en liten del.
- Nej, jag har inte använt handledningen.

Om du inte använt handledningen. Berätta varför.

.....
.....
.....

Om du använde handledningen. Berätta vad du tyckte!

.....
.....
.....
.....

Och berätta i vilket ämne du använde den:

.....
.....

Vilket/vilka ämnen är du lärare i?

- Historia
- Religionskunskap
- Samhällskunskap

Vill du vara med i utlottningen av t-shirts? Skriv då ditt namn och adress:

(Svaret vill vi ha senast den 30 september)

Namn.....

Adress .....

Postadress.....

Jag önskar t-shirt i strl S M L XL

Några nomineringsgrupper vill att medlemmarna skall få välja fritt vilken församling de vill tillhöra.

Svenska kyrkans framtida ekonomi behandlas också i programmen med bland annat förslag kring sammanslagningar av församlingar och ökat stöd från staten till att bevara kyrko-byggnader.

Några grupper vill också förändra kyrkovalet, dels så att det blir billigare och dels så att det blir mer av ett personval istället för ett nominerings-gruppsval.

Dessa är några frågor som nomineringsgrupperna lyfter fram. De flesta grupperna verkar vara eniga om kyrkans

huvudsakliga inriktning. Endast smärre förskjutningar går att utläsa mellan de olika grupperna i vissa sakfrågor. Lokalt kan det dock förekomma andra varianter av handlingsprogram.

Hämta gärna nominerings-gruppernas program i sin helhet och se samtidigt om de lokala nomineringsgrupperna har något särskilt program:

De grupper som ställer upp i val till Kyrkomötet finns att nå från länkar på www.svenskakyrkan.se/kyrkoval2005/3-g.htm

Fakta om Svenska kyrkan

- Antalet kyrkobesök är 21 miljoner per år (2003), antalet biobesök är 18 miljoner (2002).
- 7,1 miljoner medlemmar (Sveriges största medlemsorganisation).
- Under ett år firas i Svenska kyrkan 340 000 gudstjänster och man samlas till drygt 136 000 dop, vigslar, begravningar och konfirmationsgudstjänster.
- Nästan 140 000 barn och ungdomar under 19 år deltog regelbundet i gruppsamhet inom Svenska kyrkan under 2003. Antalet besök var för samma ålderskategori 1,9 miljoner.
- Sex av tio par väljer att gifta sig i kyrkan.
- Nära sju av tio barn döps och blir därmed medlemmar.

Fakta om valet

- De kyrkliga valen äger rum vart fjärde år.
- Alla som tillhör Svenska kyrkan, är folkbokförda i Sverige och har fyllt 16 år senast valdagen får rösta.
- Man röstar på den nomineringsgrupp och, om man vill, den person som man anser bäst företräder ens åsikt.
- Cirka 5,8 miljoner är röstberättigade.
- Drygt 100 000 16-åringar är röstberättigade.
- Valdeltagandet har länge varit lågt, men vid det senaste valet år 2001 skedde en rejäl höjning, från 10,8 till 14,2 procent.
- Röstkortet ska komma till medlemmen senast den 31 augusti 2005.

Demokrati

Samhällskunskap

Inspiration

Demokratin är en storslagen och vacker idé.

Den är vårt bästa medel att förändra samhället, att forma det och styra det efter människors behov. Demokratin börjar ytterst hos oss själva. Den blir aldrig starkare och bättre än vad vi tillsammans gör den till.

Demokratin ger oss rättigheter. Rätten att vara med och bestämma, på samma villkor som alla andra. Rätten att tala fritt, säga vad man tycker och tror - och få respekt för det.

Men demokratin fungerar inte om vi inte tar ansvar för den, om vi inte känner att den också för med sig en skyldighet.

Det är skyldigheten att engagera sig. Att bry sig om sina medmänniskor. Att inte vända ryggen till när de demokratiska rättigheterna kränks, när någon angrips för den hon är, när någon utsätts för våld och förtryck.

Skyldigheten att ta ställning, också i svåra frågor.

Grunden för det demokratiska samhället är rösträtten.

Alla människors lika värde manifesteras i en röst, din lika mycket värd som min.

Göran Persson, statsminister, i ett tal till minne av Anna Lind den 12 september 2003

Ordförklaring

demokrati_ [av grekiska demos, folk, och kratein, härska], folkvälde, folkstyrelse. Demokratins grundtanke är att alla människor föds fria och jämlika och att vissa medborgerliga rättigheter tillkommer alla. Folkstyre eller självstyre innebär att besluten skall fattas av de människor som påverkas av dem. Inflytandet skall vara detsamma för alla och flertalets beslut skall gälla (majoritetsprincipen).

diktatu_r [av latin dictare, föreskriva, befälla], koncentration av statsmakten hos en person (diktator) eller en grupp.

I moderna diktaturer har statsmakten erövrats av en viss politisk riktning, t.ex. fascism, nazism, kommunism (partidiktatur), eller av ledare inom krigsmakten (militärdiktatur);

Ur Bonniers lexikon

Föreningar

Medlem

Föreningsårsmöte Föreningsstyrelse Föreningsordförande

Distriktsårsmöte Distriktsstyrelse Distriktsordförande

Förbundsårsmöte Förbundsstyrelse Förbundsordförande
--

Liten valhandledning

1. Fundera över vilka frågor du tycker är viktiga (skola, idrott, jobb osv).
2. Fundera över hur du skulle vilja att de frågorna var lösta.
3. Se vad de olika partierna/nomineringsgrupperna har för åsikter när det gäller de frågorna.
4. Se vilket/vilken parti/nomineringsgrupp som bäst motsvarar dina åsikter. (Prata gärna med någon från det partiet i kommun/landsting/riksdag om vad du tycker och se om du hittar en person som tycker som du. Det går ju att kryssa på röstsedeln.)
6. Invänta röstkortet i brevlådan, där står när och var du ska rösta.
7. Rösta. (Nu kan det hända att det/den parti/nomineringsgrupp du röstade på inte vann i valet. Men du har ändå talat om vad du vill. Precis som i en diskussion är det inte säkert att det alltid blir som du vill.)
8. Vill du sedan gå vidare med dina frågor, mejla till det/den parti/nomineringsgrupp som fick flest röster och berätta om dina åsikter.

Sverige

Invånare

Kommunfullmäktige Kommunstyrelse Kommunallråd
--

Landstingsfullmäktige Landstingsstyrelse Landstingsråd

Riksdag Regering Statsminister

Svenska kyrkan

Medlem

Kyrkofullmäktige Kyrkoråd Kyrkoherde

Samfällida kyrkofullmäktige Kyrkonämnd Kanslichef
--

Stiftsfullmäktige Stiftsstyrelse Biskop
--

Kyrkomöte Kyrkostyrelse Ärkebiskop

Svenska kyrkan

Religionskunskap

Lite om de första församlingarna:

De som tog till sig hans ord lät döpa sig, och den dagen ökade de troendes antal med inemot tre tusen.

Och de deltog troget i apostlarnas undervisning och den inbördes hjälpen, i brödbrytandet och bönerna.

Alla människor bävade: många under och tecken gjordes genom apostlarna.

De troende fortsatte att

samlas och hade allting gemensamt.

De sålde allt vad de ägde och hade och delade ut åt alla, efter vars och ens behov.

De höll samman och möttes varje dag troget i templet, och i hemmen bröt de brödet och höll måltid med varandra i jublande, uppriktig glädje.

De prisade Gud och var omtyckta av hela folket. Och

Herren lät var dag nya människor bli frälsta och förena sig med dem.

Apostlagärningarna 2:41-47

Verksamheterna är olika, men Gud är densamme, han som verkar i allt och överallt.

Hos var och en framträder Anden så att den blir till nytta.

Den ene får genom Anden gåvan att meddela vishet, den

andre kan med samma Andes hjälp meddela kunskap.

En får tron genom Anden, en annan genom samma Ande gåvan att bota, en annan får kraft att göra under. En får förmågan att tala profetiskt, en annan att skilja mellan olika andar. En kan tala olika slags tungotal, en annan kan...

Första Korinthierbrevet 12:6-10

Det här vill Jesus att de kristna ska göra:

Sedan tog han ett bröd, tackade Gud, bröt det och gav åt dem och sade: "Detta är min kropp som blir offrad för er. Gör detta till minne av mig."

Lukasevangeliet 22:19

Då gick Jesus fram till dem och talade till dem: "Åt mig har getts all makt i himlen och på jorden.

Gå därför ut och gör alla folk till lärjungar: döpa dem i Faderns och Sonens och den heliga Andens namn och lär dem att hålla alla de bud jag har gett er. Och jag är med er alla dagar till tidens slut."

Matteus 28:18-20

Vidare säger jag er: "allt vad två

av er kommer överens om att be om här på jorden, det skall de få av min himmelske fader. Ty där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem."

Matteus 18:19-20

Jesus svarade: "Viktigast är detta: Hör, Israel, Herren, vår

Gud, är den ende Herren, och du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta, av hela din själ, av hela ditt förstånd och av hela din kraft.

Sedan kommer detta: Du skall älska din nästa som dig själv. Något större bud än dessa finns inte."

Markus 12:29-31

Så här säger Svenska kyrkans kyrkoordning om församlingen:

"Församlingens uppgifter
1 § Församlingen är det lokala pastorala området. Församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission."

När det gäller innehåll i upp-

giften finns sedan egentligen bara gudstjänsterna beskrivna i kyrkoordningen:

"Gudstjänsten är kyrkolivets centrum, där församlingen möter Gud i Ordet och sakramenten. Kyrkans dag för huvudgudstjänster är söndagen,

eftersom Jesus Kristus uppstod på söndagen, Herrens dag.

Gudstjänsten är hela församlingens gåva och uppgift. Alla i församlingen är kallade att delta i gudstjänsten och komma med sina erfarenheter och livsfrågor till det gemensamma mötet med Gud.

... I gudstjänsten får tron näring genom förkunnelsen av evangeliet, firandet av den heliga måltiden och gemenskapen i bön och lovsång. De som firar gudstjänst sänds ut för att i vardagen vittna om evangelium och göra kärlekens gärningar, till mission och diakoni."

Demokrati Historia

Sveriges grundlag

1 § All offentlig makt i Sverige utgår från folket.

Den svenska folkstyrelsen bygger på fri åsiktsbildning och på allmän och lika rösträtt. Den förverkligas genom ett representativt och parlamentariskt statskick och genom kommunal självstyrelse.

Den offentliga makten utövas under lagarna.

2 § Den offentliga makten skall utövas med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans frihet och värdighet.

Den enskildes personliga, ekonomiska och kulturella välfärd skall vara grundläggande mål för den offentliga verksamheten. Det skall särskilt åligga det allmänna att trygga rätten till hälsa, arbete, bostad och utbildning samt att verka för social omsorg och trygghet.

Det allmänna skall främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer.

Det allmänna skall verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden samt värna den enskildes privatliv och familjeliv. Det allmänna skall verka för att alla människor skall kunna uppnå delaktighet och jämlikhet i samhället. Det allmänna skall motverka diskriminering av människor på grund av kön, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, språklig eller religiös tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning, ålder eller annan omständighet som gäller den enskilde som person.

Etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv bör främjas. Lag (2002:903).

Deklaration

om de mänskliga och medborgerliga rättigheterna. Antagen av Nationalförsamlingen i Frankrike den 27 augusti 1789

1. Människor föds och förblir fria och jämlika till sina rättigheter. Samhällelig åtskillnad får endast grunda sig på allmänt intresse.

2. Syftet med all politisk sammanslutning är att bevara människans naturliga och omistliga rättigheter. Dessa rättigheter är rätt till frihet, egendom och personlig säkerhet samt rätt till motstånd mot förtryck.

3. Grunden för all överhöghet vilar ytterst hos folket. Ingen sammanslutning, ingen individ kan utöva makt som inte uttryckligen utgår från folket.

Bibeln

Paulus skriver: "Nu är ingen I ängre jude eller grek, slav eller fri, man eller kvinna. Alla är ni ett i Kristus Jesus."

Galaterbrevet 3:28

Jesus sa: "Herrens ande är över mig, ty han har smort mig till att frambära ett glädjebud till de fattiga. Han har sänt mig att förkunna befrielse för de fångna och syn för de blinda, att ge de förtryckta frihet."

Lukas evangelium 4:18

Barnkonventionen

Artikel 1

Ett barn - det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Artikel 12-15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 28-29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Sverige

Svenska kyrkan

18 sept Kyrkoval 2005

Det första valet en lärarhandledning för gymnasieskolan

I höst är det kyrkoval. De flesta svenskar är medlemmar i Svenska kyrkan och berörs av valet. Då rösträttsåldern är 16 år berörs många gymnasieelever också direkt av valet. Valet och valfrågorna kommer att följas av massmedia.

Lärarhandledningen vill hjälpa gymnasielärare i samhällskunskap, religionskunskap och historia att arbeta med kyrkovalet i sina klasser.

Fler lärarhandledningar går att beställa från:
Informationsservice 018-16 96 00 eller
info@svenskakyrkan.se

Mer information finns på
www.svenskakyrkan.se/kyrkoval och
www.svenskakyrkansunga.org/kyrkoval

Svenska kyrkan